

8. Неочікувана та шокуюча відповідь керівництва Болгарії на звернення українських болгар. *Юг. TODAY*. 28.10.2022. URL: <https://bit.ly/3GzrNDq>

9. Співробітники Офісу Омбудсмана взяли участь в обговоренні законопроекту «Про національні спільноти України» на Одещині. *Уповноважений Верховної Ради України з прав людини*. 08.11.2022. URL: <https://bit.ly/3ADIKst>

10. Україна – мирний дім для всіх нас: звернення на підтримку України. *Державна служба України з етнополітики та свободи совісті*. 22.02.2022. URL: <https://dessa.gov.ua/zvernennia-etnospilnot-ukrainy/>

11. Явір В. Формування етнонаціональної стійкості в умовах російсько-української війни. *Політикус*. 2022. Вип.1. С.201-205. DOI:<https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-1.32>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-104>

Цуканова Д. С.

аспірант,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЯК СПОСІБ ПОДОЛАННЯ СТЕРЕОТИПІВ У СУСПІЛЬСТВІ

Через глобалізаційний процес у всьому світі Україна давно стала багатонаціональною державою. На сьогодні в нашій державі налічується безліч етнонаціональних груп, які сформували національні меншини. Звісно, що кожна така група або меншина як соціальна група має власну культуру, яку намагається зберегти. Це важливо, особливо зважаючи на те, що вони потрапляють у зовсім інший соціокультурний простір.

Так як національна меншина визначається як група, яка має власну ідентичність, мову, релігію, норми поведінки та культурні особливості, потребує обережності та підготовленості при спілкуванні, адже те, що для нашого суспільства є нормою, може бути абсолютним нонсенсом для носія іншого культурного коду [4]. Тому так необхідно імплементувати у приймаюче суспільство міжкультурні комунікації як спосіб спілкування з представниками національних меншин.

Отже, міжкультурну комунікацію можна визначити наступним чином. Це частина культури міжнаціонального спілкування в цілому, яка представляє собою систему знань про історію і культуру свого народу та інших етнічних груп (когнітивний компонент), ставлення до свого й інших етносів (емоційний компонент), мотивації та потреби в освоєнні

рідної культури і культури народів-сусідів (мотиваційний компонент), дій і вчинків по відношенню до людей іншої національності (поведінковий компонент) [1, с. 64].

Також, міжкультурні комунікації включають оцінку поведінки, власної та чужої, врахування культурної схожості та відмінностей, різницю в способах комунікацій. Під час комунікації можна отримати не тільки відповідь вербального характеру, а й спостерігати знаки в невербальній формі, а саме: зміни у виразі обличчя співрозмовника та поза, яку він приймає.

Зважаючи на все вищевказане, міжкультурною комунікацією можна також назвати взаємодію, контакт певних культур або суб'єктів культури, що має місце в певному відрізку часу та простору, під час якого відбувається зустріч цих культур, взаємний вплив та подальший діалог [3, с. 6].

На акт міжкультурної комунікації можуть впливати стереотипи, що панують в тому чи іншому суспільстві. Адже вони, певним чином, впливатимуть на відношення індивіда до носія іншої культури. При цьому не важливо, усвідомлює це індивід, чи ні. У вивченні стереотипів існує підхід, який вважається класичним. В ньому співставленні наступні відношення: ми; свої і вони; чужі.

Очевидно, що до так званих «своїх» будуть ставитись більш позитивно та будуть віддавати їм більшу перевагу перед «чужими». При цьому, можуть спостерігатися наступні наслідки: ставлення до «чужих» як до схожих між собою; «чужі» значно відрізняються від «своїх»; серед «своїх» вбачають більше різноманітності, ніж серед «чужих»; оцінка «чужих» доходить до крайнощів: або вони дуже позитивні, або зовсім негативні. В процесі міжкультурної комунікації це може призвести або до надмірної ідеалізації представників інших національностей, або до повного їх несприйняття, і навіть, до ворожого ставлення.

В залежності від форм, стереотипи можуть бути корисні або шкідливі для комунікації. Ефективна стереотипізація допомагає людям розуміти ситуацію і діяти відповідно до нових обставин. Отже, існують випадки, коли стереотипи приносять певну користь. До них можна віднести: якщо стереотип відображає групові норми і цінності, а не специфічні якості, властиві окремо взятому індивіду; якщо стереотипу властива описовість, а не оцінка; якщо стереотип не має прямих підстав, а лише заснований на здогадках; якщо стереотип не є для індивіда остаточним висновком, а варифікується на основі подальших спостережень і на подальшому досвіді спілкування з реальними людьми.

Не виключаючи людський фактор, який присутній у будь якого спеціаліста в будь-якій галузі, важливо пам'ятати, що він має величезне значення в роботі, що має пряме відношення до взаємодії з іншими людьми. Так, ми вважаємо, що стереотипи, які можуть мати місце в ставленні

людини до носіїв інших культур, перешкоджатимуть міжкультурній комунікації. Причини, чому це відбувається, вказані нижче.

За стереотипами не вдається виявити індивідуальні особливості людей. Стереотипизація передбачає, що всі члени групи мають бути однаковими. Такий підхід застосовується до всієї групи і до кожного окремого індивіда протягом певного проміжку часу, незважаючи на індивідуальні відмінності. Також, дуже часто стереотипи ґрунтуються на викривленні й на недостовірних даних.

Отже, в ситуації міжкультурної комунікації важливо усвідомлювати стереотипи та вміти від них відмовлятися, так як вони не відповідають реальній дійсності. Відомо, що актуалізація національних стереотипів під час такої взаємодії, що передбачає міжособистісні комунікативні взаємодії різних за своєю культурною приналежністю індивідів, відбувається за індивідуальним сценарієм у кожної людини. Таким чином, характер взаємовпливу стереотипів і досвіду міжкультурного спілкування багато в чому визначається особливостями особистості людини.

Так, роботу по вихованню культури міжнаціонального спілкування слід організувати таким чином, щоб в єдності йшов розвиток кожного компонента. Основи виховання культури міжнаціонального спілкування повинні закладатися в умовах загальноосвітньої школи. Виходячи з цього, найважливішим завданням сучасної педагогіки стає виховання навичок і звичок позитивного міжетнічного спілкування, культивування у школярів поваги до історії і культури свого народу й інших народів [1, с. 64, 72].

У такому складному та важливому питанні як процес міжкультурної комунікації в призмі встановлення надійних зв'язків з представниками інших етносів, вкрай корисною буде крос-культурна компетентність, яка теоретично буде протидіяти негативній стереотипизації. Саме крос-культурна компетентність стане в нагоді при спілкуванні з нацменшинами в силу того, що вона включає навички міжкультурного спілкування, розуміння іншого культурного світогляду, прийняття культурних відмінностей, гнучкість у спілкуванні та чуйність

Адже, при наявності такого роду компетентності людина матиме змогу навчитися сприймати інакшість представника іншої культури, а також, вільно та ефективно спілкуватися з ним. Отже, крос-культурній компетентності належать наступні ознаки:

- Отримання, засвоєння та подальше використання знань та навичок спілкування з представниками інших національностей;

- Крос-культурна компетентність викладача також включає сприйняття та розуміння іншої культури та традицій, культурологічну підготовку;

- Компетентність такого типу також включає психологічну підготовку, лінгвістичну, мовленнєву, соціальну та культурну

компетенції, тобто, вміння викладача вирішувати певний специфічний вид задач на професійному рівні (вирішування конфліктів серед учнів різних національностей, створення позитивного та не ворожого середовища в класі, вміння донести необхідну інформацію до всіх без виключення учнів, не залежно від їх культурного та етнічного бекграунда та інші налагодження освітнього процесу);

– Формування крос-культурної компетентності включає етап знайомства з особливостями інших культур, спробу зрозуміти та прийняти світогляд носіїв інших культур та формування навичок, що будуть використовуватись на практиці [2, с. 325, 326].

З вищесказаним важко не погодитися, адже культурні відмінності впливають не тільки на відносини між різними етнічними групами в середині країни, а й на міжнародні відносини. Таким чином, активне вивчення міжкультурного спілкування може не тільки зменшити рівень напруги в українському суспільстві, а й позитивно вплинути на економічні зв'язки та відносини України з іншими державами.

Список використаних джерел:

1. Лукина А.,К. (ред.) (2015). Становление идентичности и толерантности в условиях поликультурного образования. *Монография*. Сиб. федер. ун-т. Красноярск. 2015. 260 с.

2. Пальчикова О.О.(2012) Крос-культурна компетентність у навчанні української мови як іноземної. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. Кривий Ріг, 2012. Вип. 8. С. 319-326.

3. Усовская, Э.,А. (2017). Межкультурная коммуникация. Учеб.-метод. комплекс для студентов, обучающихся по специальности «Культурология» (по направлениям). БГУ. Минск. 2017. С. 125.

4. Шипка Н.(2006), Національні меншини як суб'єкти етнополітичних відносин у державотворчих процесах в Україні кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*, зб.наук. праць. Львів. Вид-во Національного університету «Львівська політехніка» 2006. Вип. 17. Бібліографія: 15 назв.– С. 89–94.